

vens Bogstav har Net til at gaae frem paa den Raade og ikke begaaer noget Utiladeligt derved, men med Lovgivningens Aand, saaledes som Fæstevæsenet efterhaanden har udviklet sig, synes det i ethvert Fald at være i fuldkommen Modstrid. Vi have ogsaa engang haft en Indenrigsminister — det er den nuværende Amtmand i Randers — som har sagt, at Fæstecontracten er at ligne ved en Hazardcontract, hvori den ene af de to spillende Parter, nemlig Fæstebondestanden, til enhver Tid absolut maa blive den Tabende. Har jeg ikke Net i, at den nævnte Indenrigsminister har sagt dette, vil man vel nok sige mig imod, men har jeg Net i, at Ministeren har udtalt disse Ord, saa spørger jeg: Er det forsvareligt af Regjeringen, af Staten at vedligeholde et saadant Forhold, og er det stemmende med Almeenvellet, at der vedligeholdes et saadant Hazardspil, hvori man tydeligt kan forudsæe, at den ene Part til enhver Tid vil blive den, der taber Spillet? — Det er blevet sagt, at Jorden blev drevet ligesaa godt paa Fæstegodssegnene som paa Selveiendomssegnene. Ja, det kan være meget rimeligt, at det er saa paa det Gods, som det ærede kongevalgte Medlem besidder, og vel ogsaa paa enkelte andre Godser, hvis Besiddere ere tilstede i denne Sal, og hvilke jeg alle tør henregne til humane Mænd; men der gives dog virkelig Steder i Landet, hvor man, naar man kommer fra Selveieregne ind paa Gods-eieregne, kan see en meget betydelig Forskiel. Man kan see det paa Bygningerne, paa Klæde- dragten, paa den hele Levemaade, paa Besætningen af Huusdyr og paa Grundforbedringerne. Hvad foretages der af Mergling og Draining af Jorderne og af almindelige Grundforbedringer paa saadanne Egne, hvor Besidderen veed, at, naar han gaar bort, og hans Børn skulle have det efter ham, ville de komme til at betale, hvad han har gjort. (Brasch: Nei!) Ikke? Det gjælder dog vist for alle dem, der have fæstet før 1861. Med Hensyn til dem, der have fæstet siden 1861, er det en anden Sag, men de Andre ville ikke faae Erstatning for de Grundforbedringer, de have foretaget ved Jorden. Naar Fæsteren ikke kan være sikker paa, at

hans Efterladte ville faae Erstatning for de Beføstninger, som han har anvendt paa Fæstegjorden, hvad skulde saa bevæge ham til at foretage Forbedringer? Han veed jo ikke, hvorlænge han skal leve. Joinesaldende er det ialtsald, at der er mange Steder, hvor Landvæsenet paa Fæstegodset staaer meget langt tilbage i Forhold til Landvæsenet paa Selveiendomssegnene, og som følge deraf, — og endvidere derved — som det blev bemærket af det ærede Medlem fra 9de Kredts (N. Rasmussen) — at Indtægterne ikke flyde saa rundeligt til Statskassen paa Fæsteegnene som paa Selveiendomssegnene, fremkommer der et statsoeconomisk Tab. Det synes derfor, at der er Nok, der taler for, at Almeenvellet kræver, at Fæstevæsenet bør afløses. Jeg vil ikke tale om, hvem der i urolige Tider kan antages at ville vise den største Skærplighed til sit Fædreland, hvem der vil stride bedst, og hvem der meest vil vove Liv og Blod for Fædrelandet, enten den, der har Huus og Hjem, som han selv eier, eller den, der veed, at han Intet eier og ikke har Sandsynlighed for at komme til at eie Noget. Med Hensyn til Grundlovens § 82 forekommer det mig altsaa, at Almeenvellet fuldstændig kræver, at Fæstevæsenet gaar over til Selveiendom. — Men, siges der, dette Forslag giver ikke Gods-eieren fuldstændig Erstatning, og dette fordres ogsaa, for at § 82 kan siges at være opfyldt. Der- til siger jeg, at Godseierne ikke kunne siges at eie, i det Mindste ikke fuldstændigt at eie, denne Jord, som de ikke selv maae bruge, og til Naadigheden over hvilken der i det Hele knytter sig meget store Indskrænkninger. Skulle Godseierne da ikke give nogen Erstatning for at faae fuldstændig Eiendomsret over Jorden istedetfor den indskrænkede Eiendomsret, som de nu have, saa forstaaer jeg ikke, hvorledes man vil forsvare det. Om man skal sætte en Trediedeel eller en Fjerdedeel, og om man skal gjøre nogen Forskiel paa de forskjellige Godser, eftersom de ere undergivne fri Eiendomsret, eller Eiendomsretten efter de bestaaende Love er indskrænket for Godseieren, det er jo en Skjønssag, Noget, som kan underkastes Mægling og Raadslagning; det kan ganske vist ikke absolut siges, om en